

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОМИСЛОВOSTІ

Наукові праці МАУП, 2012, вип. 2(33), с. 175–178

Забезпечення сталого економічного розвитку в Україні нині багато в чому залежить від спроможності підприємств до оновлення виробничого потенціалу за рахунок упровадження нових конкурентоспроможних технологій, виробництва нової продукції, розробки нових організаційних та управлінських рішень. У цьому аспекті особливої актуальності набуває дослідження питань, пов'язаних із ефективною організацією інноваційної діяльності, державним регулюванням інноваційної сфери.

Дослідженню питань державного регулювання інноваційної діяльності присвячено багато наукових публікацій вітчизняних та зарубіжних дослідників, але дослідження проблем інноваційної діяльності є різноспрямованими та різноаспектними, а комплексні дослідження проблемного поля інноваційної діяльності відсутні.

Метою дослідження є комплексне вивчення та узагальнення проблем державного регулювання інноваційної діяльності в Україні.

Інноваційна діяльність як об'єкт державного регулювання характеризується складністю та комплексністю перебігу, вірогідним характером результатів, підвищеним ризиком, невизначеністю та іншими якостями, що ускладнюють процес управління нею.

Загальносвітові тенденції до переходу в постіндустріальну еру розвитку обумовлюють підвищення ролі інформації, яка поступово перетворюється на один з найважливіших ресурсів економічної системи. Нематеріальна складова є одночасно передумовою та основою інновації, що зумовлює визначальний характер нової інформації при розробці та впровадженні інноваційних проєктів на промислових підприємствах.

Державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється в Україні шляхом: визначення й підтримки пріоритетних на-

прямів інноваційної діяльності; формування і реалізації інноваційних програм, розробки нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності, правового захисту суб'єктів інноваційної діяльності, стимулювання фінансово-кредитних установ, що фінансують та кредитують виконання інноваційних проєктів; підтримки сучасної інноваційної інфраструктури; часткового або повного фінансування, пільгового кредитування, зниження податкового тягаря при реалізації інноваційних проєктів [1].

Однак дефіцит фінансових ресурсів, обумовлений тривалим негативним впливом факторів системної фінансової кризи в Україні, визначає обмеження можливостей держави щодо фінансової підтримки інноваційної діяльності. В сучасних умовах найбільш реальним важелем підтримки інноваційної діяльності є стимулюючий вплив держави за рахунок ефективного використання засобів нормативно-правового регулювання інноваційної сфери.

Системно сукупність інструментарію та дій держави із регулювання та стимулювання інноваційної діяльності характеризує державна інноваційна політика, яка вирішує два основних завдання: формування сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату та

створення й використання ефективних стимулів інноваційної діяльності.

Проте, державна інноваційна політика стикається із багаточисельними перешкодами у вигляді складного комплексу проблем, обумовленого несприятливими передумовами для реалізації інноваційних проектів та взаємопов'язаними стійкими факторами несприятливої динаміки інноваційної діяльності останніх років. Вирішення комплексу проблем інноваційної діяльності є складним методологічним питанням, що потребує використання найдієвіших важелів державного регулювання, мобілізації ресурсів та кооперації, об'єднання зусиль органів влади всіх рівнів з метою подолання негативної динаміки та досягнення стійких позитивних зрушень в інноваційній сфері.

Узагальнення наукових джерел дало можливість структурувати проблемне поле державного регулювання інноваційної діяльності (див. табл.) за основними проблемними аспектами [2; 3; 4; 5; 6; 7].

Культура інноваційної діяльності характеризує позитивне сприйняття нововведень громадою, здатність та бажання брати участь в інноваційній діяльності, підтримці інноваційних ідей. Об'єднання зусиль окремих суб'єктів інноваційної діяльності може забезпечити створення синергетичного ефекту й, таким чином, підвищити її ефективність.

Інформаційне забезпечення нині відіграє визначальну роль у розвитку економіки в цілому та інноваційної діяльності зокрема. Створення відповідної інформаційної інфраструктури інноваційної діяльності є необхідною умовою інтенсифікації інноваційного розвитку.

Не менш важливим питанням, на наш погляд, є також узгодження інтересів учасників інноваційної діяльності, серед яких потрібно виокремити державу та суспільство. Справді, інноваційна діяльність характеризується наявністю широкого кола внутрішніх та зовнішніх ефектів, що потребує оцінювання та зіставлення з метою визначення пріоритетних інноваційних проектів, які першочергово потребують державної підтримки.

Вирішення питань дефіциту фінансових ресурсів є досить складним питанням, пов'язаним із пошуком альтернативних джерел фінансування інноваційної діяльності, в тому числі за рахунок залучення іноземних інвестицій.

Недосконалість нормативно-правової бази інноваційної діяльності характеризується нестабільністю, неузгодженістю та декларативністю окремих нормативно-правових актів.

Визначені проблеми, що формують несприятливі передумови для реалізації інноваційної діяльності, зумовлюють виникнення другої групи проблем — проблем

Проблемне поле державного регулювання інноваційної діяльності

Група проблем	Проблеми
1. Проблеми, що створюють несприятливі передумови для реалізації інноваційної діяльності	низький рівень інвестиційного клімату та недостатній розвиток інноваційної культури; недосконалість інформаційного забезпечення інноваційної діяльності; дисбаланс інтересів учасників інноваційного процесу; дефіцит фінансових ресурсів; недосконалість нормативно-правової бази інноваційної діяльності
2. Проблеми динаміки інноваційної діяльності	зниження інноваційної активності підприємств; незатребуваність наявного науково-технічного потенціалу; високий внутрішній та зовнішній ризик інноваційної діяльності; відвернення фінансових коштів з інноваційної сфери у сферу споживання; зниження науково-технічної активності вчених-фахівців; недостатній обсяг фінансування інноваційної діяльності з державного бюджету; переважання прикладних середньострокових розробок і недостатній обсяг фундаментальних досліджень, орієнтованих на довгострокову перспективу

негативної динаміки інноваційної діяльності, серед яких: зниження інноваційної активності підприємств; незатребуваність наявного науково-технічного потенціалу; високий внутрішній та зовнішній ризик інноваційної діяльності; відвернення фінансових коштів з інноваційної сфери у сферу споживання; зниження науково-технічної активності вчених-фахівців; недостатній обсяг фінансування інноваційної діяльності з державного бюджету; переважання прикладних середньострокових розробок і недостатній обсяг фундаментальних досліджень, орієнтованих на довгострокову перспективу.

Отже, широке проблемне поле інноваційної діяльності зумовлює необхідність використання комплексного інструментарію державного регулювання. Окреслення проблем інноваційної діяльності дає підстави сформувати комплекс завдань державного регулювання, визначити пріоритети та “вузькі місця” формування сприятливого інноваційного клімату, здійснити обґрунтований розподіл наявних ресурсів з метою вирішення проблем інноваційної сфери.

На основі проведеного наукового дослідження можна зробити такі висновки:

- визначені проблеми регулювання інноваційної діяльності зумовили гальмування інноваційних процесів в Україні, але водночас визначають “простір” для інноваційного розвитку;
- вирішення комплексу проблем інноваційної діяльності потребує узгодження наявних інноваційних потреб та можливостей інноваційного розвитку;

- пріоритетним напрямом державного регулювання інноваційної діяльності в умовах дефіциту фінансових ресурсів є нормативно-правове регулювання інноваційної сфери.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку конкретних рекомендацій із вирішення наявних проблем інноваційної діяльності на основі використання інструментарію державного регулювання інноваційної діяльності.

Література

1. Закон України “Про інноваційну діяльність” № 40-IV від 04.07.2002 р. // ВВР України. — 2002. — № 36. — Ст. 266.
2. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: Навч. посіб. — Суми: ВТД “Університетська книга”, 2003. — 278 с.
3. Інвестиційна політика в Україні: досвід, проблеми, перспективи: Монографія / М. Г. Чумаченко, С. С. Аптекар, М. Г. Білопольський та ін.; Відпов. ред. М. Г. Чумаченко. — Донецьк: Юго-Восток, Лтд, 2003. — 292 с.
4. Малицький Б. А. Стан, проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки України / Б. А. Малицький, А. С. Попович // Інвестиції та інновації. — 2008. — № 1. — С. 65–75.
5. Підвищення ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства за умов ринкового оточення: Монографія / В. М. Гончаров, Д. В. Солоха, О. А. Федіна та ін. — Донецьк: СПД “Купріянов В. С.”, 2007. — 202 с.
6. Стовба Т. А. Інноваційний розвиток як нова вітчизняна промислова релігія // Таврійський науковий вісник. Зб. наук. праць. Вип. 48. — Херсон: Айлант, 2007. — С. 184–197.
7. Формування стратегії управління інноваційним потенціалом промислового підприємства: Монографія / В. М. Гончаров, С. В. Кочерга, Д. В. Солоха та ін. — Донецьк: СПД “Купріянов В. С.”, 2008. — 188 с.

Проблеми регулювання інноваційної діяльності зумовили гальмування інноваційних процесів в Україні, але водночас визначають “простір” для інноваційного розвитку; вирішення комплексу проблем інноваційної діяльності потребує узгодження наявних інноваційних потреб та можливостей інноваційного розвитку; пріоритетним напрямом державного регулювання інноваційної діяльності в умовах дефіциту фінансових ресурсів є нормативно-правове регулювання інноваційної сфери.

Проблемы регулирования инновационной деятельности обусловили торможение инновационных процессов в Украине, но в то же время определяют “пространство” для инновационного развития; решение комплекса проблем инновационной деятельности требует согласования имеющихся инновационных потребностей и возможностей инновационного развития;

приоритетным направлением государственного регулирования инновационной деятельности в условиях дефицита финансовых ресурсов является нормативно-правовое регулирование инновационной сферы.

Problems of regulation of innovation led to inhibition of innovation processes in Ukraine, but at the same time, define “space” for innovative development, solving complex problems of innovation requires the coordination of existing innovation needs and opportunities for innovative development, the priority of state regulation of innovation in a deficit financial resources is the legal regulation of innovation sphere.

Надійшла 12 грудня 2011 р.